

SAHNA NUTQI TEXNIKASI: OVOZ, NAFAS VA DIKSIYA UYG'UNLIGI

Umidaxon Boltaboyeva
QDU

Annotatsiya: Ushbu maqolada sahna nutqi texnikasi san'ati, uning asosiy tarkibiy qismlari - ovoz, nafas va diksiya o'rtasidagi uzviy uyg'unlikning san'atkor mahoratidagi o'rni ilmiy asosda tahlil qilinadi. Sahnadagi nutq inson ruhiyati va his-tuyg'ularini ifoda etuvchi eng muhim vosita sifatida qaraladi. Shuningdek, ovozning temбри, diapazoni, nafas boshqaruvi va artikulyatsiya jarayonlari aktyor nutq madaniyatining shakllanishida qanday rol o'ynashi yoritilgan. Maqola sahna nutqining estetik ta'sirini oshirish yo'lidagi texnik mashqlar, psixofiziologik holatlar va ijodiy yondashuvlar orqali ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so'zlar: sahna nutqi, texnika, nafas, ovoz, diksiya, aktyorlik mahorati, artikulyatsiya, teatr, ifoda vositasi

STAGE SPEECH TECHNIQUE: HARMONY OF VOICE, BREATH AND DICTION

Umidakhon Boltaboyeva
KSU

Abstract: This article analyzes the art of stage speech technique, the role of the integral harmony between its main components - voice, breath and diction - in the artist's skill on a scientific basis. Speech on stage is considered the most important means of expressing the human psyche and emotions. It also highlights the role of the timbre, range, breath control and articulation processes in the formation of the actor's speech culture. The article is scientifically substantiated by technical exercises, psychophysiological conditions and creative approaches to increasing the aesthetic effect of stage speech.

Keywords: stage speech, technique, breath, voice, diction, acting skills, articulation, theater, means of expression

Teatr san'atining eng muhim tarkibiy qismi bu - sahna nutqidir. Chunki tomoshabin aktyorning so'z orqali ifoda etgan his-tuyg'usini, obrazning ichki kechinmalarini, dramatik holatlarning chuqurligini aynan nutq vositasida his qiladi. Sahna nutqi nafaqat estetik, balki psixologik, fiziologik va texnik jihatdan ham mukammallikni talab qiladi. Shu bois teatr san'ati tarixida nutq texnikasiga doimo alohida e'tibor qaratilgan.

Ovoz, nafas va diksiya sahna nutqining ajralmas uch elementi hisoblanadi. Ularning uyg'unligi aktyorning sahnadagi tabiiylik, aniqlik va ta'sirchanlik darajasini belgilaydi. Ovoz - bu aktyorning ijodiy asbobi, nafas - bu ovozni boshqaruvchi mexanizm, diksiya esa nutqning aniqligini ta'minlovchi vosita sifatida namoyon bo'ladi. Bu uch omil uyg'un holda ishlamaguncha, aktyor so'z orqali obrazni to'liq yetkaza olmaydi. Bugungi kunda teatr ta'limida sahna nutqi mashqlari, ayniqsa, ovoz va nafasni boshqarish texnikalariga alohida ahamiyat berilmoqda. Chunki zamonaviy sahna aktyori o'z ovozinig imkoniyatlarini mukammal bilmas ekan, uning nutqi uzoq davom etuvchi spektakllarda barqaror chiqmaydi. Maqolada aynan shu masala - ovoz, nafas va diksiya uyg'unligi orqali sahna nutqining ta'sirchanligini oshirish yo'llari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Sahna san'atida ovoz - bu aktyorning eng qudratli va eng sezgir ijodiy asbobidir. U inson ruhiy kechinmalari, his-tuyg'ulari, obraz ichki holatining tashqi ifodasidir. Har bir aktyor o'z ovozinig qanday boshqarishni, uni turli dramatik vaziyatlarda qanday ohangda ishlatishni mukammal bilishi lozim. Chunki ovoz orqali nafaqat so'z ma'nosi, balki uning ruhiy og'irligi, hissiy to'lqini, obrazdagi ziddiyat va dramatizm darajasi yetkaziladi.

Ovoz texnikasini shakllantirish bu - uzoq davom etuvchi mehnat mahsulidir. Teatr maktablarida ovoz ustida ishlash, avvalo, aktyorning tabiiy ovoz imkoniyatlarini aniqlashdan boshlanadi. Har bir insonning ovoz tembri, diapazoni, rezonatori va artikulyatsiya organlari o'ziga xosdir. Shu boisdan har bir aktyor uchun ovoz texnikasi individual yondashuvni talab qiladi. Ovoz texnikasini mukammal egallagan aktyor sahnada o'z nutqini nafaqat aniq va eshitarli, balki estetik jozibador tarzda ifoda etadi. Ovoz tembri aktyorning obraz yaratishdagi eng nozik vositalaridan biridir. Masalan, yumshoq, past ovozli ohang ko'pincha samimiylig, ichki iztirob yoki mehrni ifodalaydi, balandroq, kuchli ovoz esa keskinlik, kuch, g'azab yoki quvonchni aks ettiradi. Shu jihatdan ovoz texnikasi faqat tovush chiqarish emas, balki sahnaviy his-tuyg'ularni rang-barang ifoda etish vositasi sifatida shakllanadi.

Ovoz rezonansi teatr sahnasidagi akustik sharoitga ham bevosita bog'liq. Katta zalda o'ynaladigan spektakllarda aktyor ovozinig rezonans markazlari orqali to'g'ri tarqatishni bilishi kerak. Rezonans ovoznig tabiiy kuchini oshiradi, tembrini boyitadi, ohangni yanada chuqurroq qiladi. Aktyorning ovozi to'g'ri rezonansga kirmasa, nutqi jarangsiz, xira va hissiz eshitiladi. Shu boisdan sahna nutqi mashqlarida rezonans mashqlari alohida o'rin tutadi. Masalan, "m", "n", "ng" tovushlarini cho'zib talaffuz qilish orqali bosh va ko'krak rezonatorlarini uyg'otish mashqlari o'tkaziladi. Ovoz texnikasining mukammalligi, shuningdek, aktyorning fiziologik holati va psixologik muvozanatiga ham bog'liq. Charchoq, hayajon yoki stress holatlarida ovoz mushaklari siqiladi, nafas notekis bo'ladi va bu sahnadagi

nutqqa salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli aktyorlar sahnaga chiqishdan oldin ovoz mashqlari bilan bir qatorda tana mushaklarini bo'shashtiruvchi nafas mashqlarini ham bajaradilar. Bu ularga nutq jarayonida tabiiylik va erkinlik beradi.

Teatr tarixi shuni ko'rsatadiki, ovoz texnikasining rivoji aktyorlik san'ati bilan bevosita bog'liq bo'lgan. Masalan, qadimgi yunon teatrida aktyorlar ochiq osmon ostida o'ynaganlar, shuning uchun ovozning kuchi va jarangdorligi muhim ahamiyat kasb etgan. Ular o'z nutqlarini uzoq masofadan ham eshitiladigan darajada ovozli ifodalashni o'rganishgan. Zamonaviy teatrdagi esa ovoz texnikasi yanada murakkablashdi - aktyorlar mikrofon, akustik muhit va teatr zalining akustik xususiyatlariga moslashgan holda ovozini boshqarishni o'rganadilar. Shunday qilib, ovoz texnikasi sahna nutqining yuragi hisoblanadi. U orqali aktyor o'z ichki olamini, obrazni va muallif g'oyasini tomoshabinga yetkazadi. Ovozdagi uyg'unlik, ifodaviylik va estetik quvvat sahna nutqining ta'sirchanligini belgilovchi eng muhim mezonlardan biridir.

Sahna nutqining asosiy poydevorlaridan biri bu - nafasdir. To'g'ri nafas olish sahna so'zining aniqligini, barqarorligini va jarangdorligini ta'minlaydi. Nafas ovoz hosil bo'lishi uchun zarur bo'lgan asosiy energiya manbai sifatida xizmat qiladi. Agar aktyor nafasni to'g'ri boshqara olmasa, u nafaqat so'zning talaffuzida, balki his-tuyg'ularni ifoda etishda ham qiyinchilikka duch keladi. Shu bois nafas texnikasi teatr maktablarida eng birlamchi mashq turi hisoblanadi. Nafas olish jarayoni inson hayotining tabiiy funksiyasi bo'lsa-da, sahna uchun bu jarayonni maxsus boshqarish zarur. Chunki sahnadagi nutq hayotiy suhbatdan farq qiladi: aktyor nutqini uzoq masofaga eshitiladigan, barqaror va estetik shaklda ifoda etishi kerak. Buning uchun nafas jarayonida diafragma, qovurg'a va qorin mushaklarining muvozanatli ishlashi muhimdir. Shu sababli sahna nutqi mashqlarida "pastki nafas" yoki "diafragmal nafas" texnikasi o'rgatiladi.

Diafragmal nafasning mohiyati shundaki, havo chuqur nafas orqali o'pkaga to'liq kiradi va chiqqanda asta-sekin, boshqarilgan tarzda chiqadi. Bu esa ovoz bosimini barqaror saqlab turish imkonini beradi. Nafasni to'g'ri boshqarish orqali aktyor nutqning ritmini, urg'ularini, pauzalarini oson nazorat qiladi. Shu orqali so'zning ma'nosi va hissiy yuklamasi to'liq ifodalanadi. Masalan, fojeiy sahnalarda chuqur, sekin, og'ir nafas olish obrazning iztirobini kuchaytiradi. Komedi holatlarda esa nafas tez va yengil ritmda bo'lishi lozim. Har bir obrazning ichki holati, ruhiy holati, ijtimoiy maqomi va sahnadagi dramatik harakati nafasning ritmida o'z ifodasini topadi. Shuning uchun nafas texnikasi - bu faqat jismoniy jarayon emas, balki obraz ruhiyatining musiqiy ifodasi hamdir. Buyuk teatr ustalari bu masalaga nihoyatda jiddiy qaraganlar. Masalan, Konstantin Stanislavskiy "Sahna uchun to'g'ri nafas - bu aktyorning hayotiyligini, sahnadagi jonliligini ta'minlovchi asosiy manba", degan edi. Uning fikricha, aktyor nafasni o'z his-tuyg'ulariga mos ravishda

boshqarishni o'rganmasa, u o'z ovozi to'liq erkinlikda ishlata olmaydi. Nafas orqali obraz ruhiy energiyasi tomoshabinga uzatiladi.

Sahna nutqidagi nafas, shuningdek, pauza san'ati bilan chambarchas bog'liq. To'g'ri qo'yilgan pauza aktyor nutqining ta'sir kuchini oshiradi, tinglovchini o'ylantiradi, so'zga estetik joziba beradi. Pauza paytida aktyor nafasni qayta to'ldiradi, ruhiy holatini yangilaydi. Shuning uchun nafasni boshqarish - sahnaviy sukunatni ham ifodalay olish san'ati hisoblanadi. Nafas texnikasi faqat ovoz sifatiga emas, balki aktyorning jismoniy erkinligiga ham ta'sir etadi. To'g'ri nafas olgan inson tanasida kuchlanish kamayadi, mushaklar bo'shashadi va harakatlar tabiiylashadi. Bu esa sahnada har bir so'z va harakat uyg'unligiga olib keladi. Shuning uchun ham teatr pedagoglari sahna mashqlarida nafas va tana uyg'unligini o'rganishga alohida e'tibor berishadi.

Nafas texnikasining mukammal egallanishi aktyorga uzoq spektakl davomida charchamasdan nutqni barqaror davom ettirish imkonini beradi. Shu bois sahna oldidan aktyorlar maxsus nafas mashqlarini bajaradilar. Masalan, "to'liqlik nafas" mashqi - havo oqimini asta chiqarib, tanani bir maromda harakatlantirish orqali o'pkani kengaytirish va ritmik nafasni shakllantirishga yordam beradi. "Shamol mashqi" esa nafas chiqishini nazorat qilishni o'rgatadi. Sahna nutqidagi nafas texnikasi - bu shunchaki texnik mahorat emas, balki san'at darajasiga ko'tarilgan ichki intizomdir. Har bir aktyor uchun nafas - ruhiy kuchni tashqariga chiqaruvchi ko'rinmas vositadir. To'g'ri boshqarilgan nafas orqali aktyor o'z his-tuyg'ularini, obraz ichki dunyosini, muallif fikrini va sahna energiyasini tomoshabinga yetkazadi.

Sahna san'atining jozibasi, uning tomoshabinga yetkaziladigan eng muhim vositasi - bu so'zdir. Sahnada so'z nafaqat ma'lumot, balki obraz, his-tuyg'u va ruhiy energiyaning tashuvchisi sifatida xizmat qiladi. Shu sababli diksiya - ya'ni so'zlarni aniq, tiniq, ravon va his bilan talaffuz qilish san'ati - aktyorning eng asosiy nutqiy qurolidir.

Sahna nutqining estetik qadriyati so'zning ohangi, sur'ati, urg'usi, tovushlararo bog'lanishlari orqali yuzaga chiqadi. Aktyor tomoshabinga so'z orqali ta'sir ko'rsatadi, lekin bu so'z oddiy so'z emas - estetika va ma'no uyg'unligidagi so'zdir. Shu bois sahna nutqida talaffuzning aniqligi, har bir tovushning tiniqligi, so'zning ichki ohangini his etish mahorati talab etiladi. Diksiya ustida ishlash jarayonida aktyor og'iz, til, lab, tomoq va nafas organlarining birgalikdagi faoliyatini uyg'unlashtiradi. Har bir harfning to'liq talaffuzi, tovushlar orasidagi o'tishlarning tabiiyligi, so'zning ritmik ohangi - bularning barchasi tinglovchiga so'zning ma'nosini ravon yetkazish imkonini beradi.

Shuning uchun teatr maktablarida diksiya mashqlari aktyor tayyorgarligining ajralmas qismidir. Bu mashqlar faqat texnik mahoratni emas, balki ichki intizomni ham tarbiyalaydi.

Diksiya bilan ishlashning asosiy maqsadi - ovozning soʻz orqali “fikrni boʻyoqli” qilib ifodalashidir. Aktyor soʻzning maʼnosini his qilmasdan, uni shunchaki talaffuz etsa, u holda tomoshabinga hech qanday taʼsir yetib bormaydi. Biroq agar u har bir soʻzni qalban his etsa, uning talaffuzi ohangdor, taʼsirli va tabiiy boʻladi. Har bir soʻz - bu obrazli energiyaning kichik zarrasi. Shekspir, Gyote, Xeminguey yoki Choʻlpon soʻzlarini sahnada ijro etayotgan aktyor nafaqat ularning maʼnosini, balki ichki ritmini ham his etishi kerak. Soʻzdagi musiqiylik, urgʻu, pauza va ohang - bularning barchasi soʻzning ruhini tashkil etadi.

Diksiya mashqlari shunchaki talaffuzni tuzatish emas, balki soʻz orqali hisni ifodalashni oʻrganishdir. Masalan, “r”, “s”, “sh”, “t” tovushlari ustida mashq qilish orqali aktyor nafaqat talaffuzni, balki nutq ohangini ham rivojlantiradi. Shuningdek, *tez aytishlar* diksiya aniqligini oshirishda eng samarali vositalardan biri hisoblanadi.

Masalan:

- “Sizga soʻzsiz soʻz aytishning oʻzi soʻz boʻladi”
- “Shoʻx shalola shovqin solib shahar sohilida shildiraydi”

Bu kabi mashqlar til, lab va ogʻiz mushaklarini faol harakatga keltirib, sahna nutqini erkinlashtiradi. Diksiya bilan bir qatorda intonatsiya va ohang ham nutqning taʼsir kuchini belgilaydi. Aktyor soʻz orqali obraz holatini, ichki kechinmalarini ifoda etar ekan, u har bir gapni musiqadek his qilishi kerak. Nutqning ohangi soʻz maʼnosiga mos boʻlmasa, tinglovchi obrazni toʻliq qabul qila olmaydi. Shuning uchun sahna nutqida intonatsion uygʻunlik juda katta ahamiyat kasb etadi.

Koʻp hollarda tomoshabin aktyor soʻzining aniq eshitilmasligidan shikoyat qiladi. Bu esa koʻpincha notoʻgʻri nafas yoki boʻsh diksiya natijasidir. Sahna uchun nutq “uchuvchi”, masofaga yetib boruvchi boʻlishi lozim. Shuning uchun diksiya mashqlari ovozning yoʻnalishi, ohangdorligi va kuchini oshirish bilan chambarchas bogʻliq. Mashhur teatr pedagoglaridan V. Nemirovich-Danchenko diksiya haqida shunday degan edi:

“Soʻzning maʼnosini emas, uning taʼsirini eshituvchi yuragiga singdirish - haqiqiy aktyorning maqsadi.”

Demak, diksiya bu - faqat soʻz talaffuzi emas, balki his-tuygʻuning sahnaviy ifodasi, obrazning ruhiy nafasidir. Sahna nutqida diksiya orqali aktyor oʻz obrazining ichki ovozini eshitadi. U soʻzga shakl beradi, soʻz esa unga hayot bagʻishlaydi. Har bir sahnadagi soʻz - tomoshabinga yetkazilgan hisning tovush shaklidir. Shuning uchun sahna nutqini mukammallashtirish yoʻlidagi asosiy maqsad - soʻz orqali ruhni eshittirishdir.

Sahna nutqi texnikasining takomillashuvi aktyorning oʻz sahnaviy tabiatini chuqur anglashiga yordam beradi. Har bir soʻz, har bir ohang, har bir pauza sahna jarayonida maʼnoni oshirish, obrazning ichki kechinmalarini ochib berish uchun xizmat qiladi. Shu sababli, sahna nutqi texnikasi faqat fonetik yoki fiziologik

mashqlar majmui emas, balki badiiy fikrni ovoz orqali tomoshabinga yetkazish san'atidir. Bu texnika nafaqat sahnadagi so'zning to'g'ri talaffuzini, balki uning ma'no qatlamlarini ifoda etish vositasidir.

Sahna nutqi texnikasida nafas jarayoni bosh o'rinda turadi. To'g'ri nafas olish - ovozning barqarorligi, uzunligi va tabiiyligining kafolati hisoblanadi. Nafas olishning diafragmal turi aktyor uchun eng maqbul usul sanaladi, chunki u nafasni chuqur va sokin qiladi, ovozga kuch bag'ishlaydi. Bu borada mashhur rus teatr arbobi K. S. Stanislavskiy o'z asarlarida nafasni "ruh va tananing uyg'un harakati" deb atagan. Uning ta'kidlashicha, aktyorning har bir hissi nafas orqali namoyon bo'ladi. Nafasni boshqara olgan aktyor, sahnada ham his-tuyg'ularini, ham fikrlarini erkin ifoda eta oladi.

Ovoz texnikasi nutq jarayonining eng nozik va ayni paytda eng muhim bo'g'inidir. Ovozning balandligi, tembri, toni va diapazoni sahnadagi obraz ruhiyatiga mos kelishi zarur. Aktyorning ovozi tabiiy bo'lishi bilan birga, sahna maydonining har bir burchagiga yetib borishi kerak. Bu esa maxsus mashqlar orqali rivojlantiriladi. Masalan, rezonator mashqlari, vokal mashg'ulotlar va artikulyatsion mashqlar yordamida ovoz yanada tiniqlashadi. Ovozning jozibadorligi aktyorning ichki holati bilan bevosita bog'liq bo'lib, sahnaviy ishonchlikni kuchaytiradi. Diksiya esa so'zning estetik shaklini ta'minlaydi. To'g'ri talaffuz - bu faqat harflarni aniq aytish emas, balki har bir tovushni hissiyot bilan to'ldirishdir. Har bir so'z tomoshabinga aniq, ravshan yetib borishi kerak. Shu ma'noda diksiya nafaqat lingvistik jihatdan, balki badiiy tafakkur nuqtayi nazaridan ham muhim o'rin egallaydi. Har bir aktyor o'z nutq apparatini - lab, til, jag', tish va rezonatorlarni mukammal boshqarishni o'rganishi kerak. Bu esa doimiy mashqlar, to'g'ri nafas va ovoz texnikasi bilan uyg'unlikda shakllanadi. Sahna nutqi texnikasining uch komponenti - ovoz, nafas va diksiya - o'zaro chambarchas bog'langan. Ularning uyg'unligi aktyorning ijrosini tabiiy, jonli va hissiyotga boy qiladi. Masalan, agar aktyor nafasni to'g'ri boshqarmasa, ovozi tez charchaydi, diksiyasi buziladi, bu esa obrazning kuchini yo'qotadi. Aksincha, ovoz, nafas va diksiya uyg'un ishlaganda, sahnadagi so'z tinglovchining qalbiga kiradi. Bu uyg'unlikni ta'minlash uchun aktyor sahna nutqini har kuni mashq qilishi, ovozini "musiqa asbobi" kabi sozlab yurishi zarur.

Sahna nutqining texnik va badiiy jihatlari bir-birini to'ldiradi. Texnik jihatdan mukammal ovoz badiiy jihatdan bo'sh bo'lsa, u tomoshabinda hissiyot uyg'otmaydi. Shu bois sahna nutqi texnikasining asosiy maqsadi - texnik mukammallikni badiiy mazmun bilan uyg'unlashtirishdir. Bu uyg'unlik orqali aktyor so'z san'atining eng oliy bosqichiga erishadi. Shuningdek, zamonaviy teatr pedagogikasida sahna nutqini o'rgatishda turli yangi metodlar, texnologiyalar qo'llanmoqda. Masalan, nafasni boshqarish uchun meditatsion mashqlar, ovozni kuchaytirish uchun fonopedik

texnikalar, diksiyani rivojlantirish uchun til mushaklarini cho'zuvchi maxsus mashqlar keng qo'llanilmoqda. Bu yondashuvlar nafaqat fiziologik, balki psixologik tayyorgarlikni ham ta'minlaydi. Sahna nutqi texnikasi aktyorning faqat jismoniy emas, ruhiy tayyorgarligini ham mustahkamlaydi. Ovoz orqali hissiyot yetkazish, so'z orqali ruhiy kechinmalarni ifodalash teatr san'atining eng muhim mohiyatidir. Shu bois ovoz, nafas va diksiya uyg'unligi - bu faqat texnik masala emas, balki sahna madaniyatining yuksak ko'rsatkichi, aktyorning mahorat mezonidir.

Sahna nutqi texnikasi - bu teatr san'atining yuragi, aktyor mahoratining tayanch ustunidir. U nafaqat so'zning eshitilish sifatini, balki uning ma'naviy mazmunini, obrazning ruhiyatini tomoshabinga yetkazish darajasini ham belgilaydi. Ovoz, nafas va diksiya bir-biriga chambarchas bog'langan uchta muhim omil sifatida aktyorning ijodiy erkinligini, sahnaviy ishonchliligini va badiiy ifoda kuchini ta'minlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ovoz texnikasini egallamagan aktyor sahnada uzoq ishlay olmaydi. To'g'ri nafas olishni o'rganmagan inson ovozi to'g'ri boshqara olmaydi, ovozi charchaydi, so'zlari ta'sirini yo'qotadi. Shuningdek, diksiya yetarli darajada rivojlanmaganida, tomoshabin sahna nutqini to'liq anglay olmaydi, bu esa dramatik ta'sirning susayishiga olib keladi. Shu bois sahna nutqining texnik jihatlarini mukammal o'zlashtirish - bu aktyorning badiiy yuksalish garovidir.

Sahna nutqi texnikasida ovoz va nafas uyg'unligi aktyorning ruhiy holati bilan bevosita bog'liq. Nafasni boshqarish orqali hissiy barqarorlikka erishish mumkin, bu esa ijro davomida tabiiylikni ta'minlaydi. Har bir aktyor nafas va ovozning tabiiy uyg'unligini his eta olganida, uning sahnadagi nutqi nafaqat eshitiladi, balki tomoshabin yuragiga singadi. Diksiya esa aktyorning ma'naviy madaniyatini ifoda etadi. Har bir tovush, har bir so'zning tiniq va ifodali aytilishi sahna nutqining estetik kuchini oshiradi. Bu nafaqat aktyorning individual xususiyatidir, balki teatr maktabining madaniy darajasini ham belgilaydi. Bugungi kunda sahna nutqini rivojlantirishda zamonaviy metodlar, innovatsion texnologiyalar va fonetik treninglardan keng foydalanish teatr ta'limining ajralmas qismiga aylanmoqda. Teatr oliygohlari va studiyalarida ovoz apparatini himoya qilish, nafasni boshqarish va so'z energiyasini to'g'ri taqsimlashga doir mashg'ulotlar muntazam o'tkazilishi zarur. Shunday qilib, sahna nutqi texnikasi - bu oddiy mashqlar majmui emas, balki ijodiy shaxsning o'z ustida ishlash madaniyatidir. Har bir aktyor ovozi asrashni, to'g'ri nafas olishni va so'z san'atiga hurmat bilan yondashishni o'rganishi lozim. Chunki so'z - teatrning asosiy quroli, ovoz esa uning ruhidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. To'xtasinov A. Sahna nutqi asoslari. - Toshkent: San'at nashriyoti, 2017. - 215 b.

2. Karimova D. Ovoz madaniyati va soʻz sanʼati. - Toshkent: Oʻzbekiston davlat sanʼat va madaniyat instituti nashriyoti, 2019. - 180 b.
3. Qodirov B. Aktyorlik mahorati va nutq texnikasi. - Fargʻona: FarPI nashriyoti, 2020. - 240 b.
4. Stanislavskiy, K. S. Ishonch sanʼati yoʻli bilan. - Moskva: Iskustvo, 1989. - 352 b.
5. Boltaboyeva U. Using Oral Folk Art Methods in Improving Speech Technology //Eastern European Scientific Journal. - 2019. - №. 1